

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 53/07-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. júna 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť J. P. a R. P., obaja bytom T., zastúpených advokátkou JUDr. M. K., P., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN 12 C 269/2002 pôvodne vedenom (pred zlúčením s Okresným súdom Trnava od 1. januára 2005) Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 12 C 269/2002, za účasti Okresného súdu Trnava, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. P. a R. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN 12 C 269/2002 pôvodne vedenom (pred zlúčením s Okresným súdom Trnava od 1. januára 2005) Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 12 C 269/2002 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trnava p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. PN 12 C 269/2002 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. J. P. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. R. P. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Trnava j e p o v i n n ý uhradiť J. P. a R. P. trovy právneho zastúpenia v sume 10 216 Sk (slovom desaťtisícdivestošestnásť slovenských korún) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. M. K., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 53/07 z 12. apríla 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť J. P. a R. P. (ďalej len „s'ťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. PN 12 C 269/2002 pôvodne vedenom (pred zlúčením s Okresným súdom Trnava

od 1. januára 2005) Okresným súdom Piešťany (ďalej len „bývalý okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 269/2002.

Ústavný súd uvádza, že v zmysle ustanovenia § 15 ods. 2 písm. c) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v platnom znení výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane prechodu správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov, práv a povinností z osobitných vzťahov sudcu k štátu prešli k 1. januáru 2005 z bývalého okresného súdu, ktorému pôvodne podali sťažovatelia žalobu, na okresný súd.

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli, že žalobou z 2. decembra 2002 sa na bývalom okresnom súde domáhali proti odporcovi nahradenia vyhlásenia vôle (vo vzťahu k zmluve týkajúcej sa prevodu bytu do ich vlastníctva).

Sťažovatelia tvrdia, že aj napriek tomu, že konanie prebieha už viac ako štyri roky, okresný súd v danej veci neurčil termín pojednávania.

Podľa názoru sťažovateľov uvedeným postupom okresného súdu bolo porušené ich základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Svoje tvrdenia odôvodňujú aj tým, že predmet konania nie je skutkovo ani právne zložitý a oni sami žiadnym spôsobom neprispeli k spomaleniu konania, naopak, domnievajú sa, že žiadosťou z 13. júla 2006 mali snahu urýchliť konanie okresného súdu. Uviedli, že postup okresného súdu je poznačený nečinnosťou a neefektivitou, keďže ani po štyroch rokoch od podania žaloby nevykonal vo veci žiaden úkon.

Sťažovatelia na základe uvedeného navrhli, aby ústavný súd rozhodol, že okresný súd v označenom konaní porušil ich základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súde vo veci konať bez zbytočných prietahov, priznal im primerané finančné zadosťučinenie každému v sume 150 000 Sk, ako aj úhradu trov právneho zastúpenia.

Na základe výzvy ústavného súdu sa okresný súd vyjadril k prijatej sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 388/07 doručeným ústavnému súdu 24. mája 2007, v ktorom uviedol, že: „Žalobcovia J. P. a R. P. obaja zastúpení advokátkou JUDr. K. sa návrhom zo dňa 02. 12. 2002 domáhali vydania rozhodnutia, ktorým by súd uložil žalovanému povinnosť uzavrieť s nimi zmluvu o prevode vlastníctva k 3-izbovému bytu s príslušenstvom č. 6 na treťom poschodí bytového domu. (...)

Z úradnej činnosti súdu bolo zistené, že takýchto návrhov napadlo v tom čase na bývalý Okresný súd Piešťany celkom 12, t. j. tieto boli skutkovo totožné, keď sa odlišovali len v označení žalobcov.

Do oddelenia 12 C napadli celkovo 4 veci a do oddelení 5 C a 11 C napadli zvyšné veci.

Vo všetkých uvedených veciach, ktoré napadli do oddelenia 5 C a 11 C je zákonnou sudkyňou, ktorá tieto prejednáva, Mgr. Š., ktorá keďže bolo potrebné pre rozhodnutie vo veci samej v dvoch prípadoch nariadila znalecké dokazovanie, ktorého závery mal veci prejednávajúci sudca v úmysle použiť aj v tomto konaní, a to z dôvodu procesnej ekonomie. V uvedených veciach bolo taktiež meritórne rozhodnuté (PN-11 C 279/02, PN-11 C 275/02, /N-5 C 41/02). Vo všetkých týchto veciach odvolací súd - Krajský súd v Trnave rozsudky súdu I. stupňa zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie (...)

Vzhľadom k tomu, ako vyplýva aj z rozhodnutí Krajského súdu v Trnave, dochádza v uvedených veciach k rôznym právnym názorom, pričom v záujme zachovania zjednotenia v rozhodovacej činnosti, právnej istoty a stability je účelné, aby mohli byť v tomto konaní použité výsledky dokazovania z uvedených konaní (znalecké posudky a pod.), ako aj právny názor odvolacieho súdu, čo by nepochybne prospelo aj k rozhodovacej činnosti v tejto veci. Nebolo účelné v zmysle O. s. p. spájať uvedené veci do jedného konania v zmysle § 112 O. s. p., pretože by došlo k neprehľadnosti v súdnych konaniach, pričom ak by sa spájali veci do iného oddelenia, musel by s tým súhlasiť v zmysle rozvrhu práce aj sudca, do ktorého oddelenia by sa mala vec spojiť.“

Ku skutkovej a právnej zložitosti konania okresný súd uviedol, že „... vo veci je potrebné v rámci dokazovania nariadiť znalecké dokazovanie“.

Podľa vyjadrenia súdu „... sťažovatelia nezapríčinili vo veci prieťahy...“. Tie boli podľa jeho vyjadrenia zapríčinené tým, že „... zákonný sudca vo veci nekonal a čakal na právoplatné rozhodnutie v inej podobnej veci patriacej Mgr. Š., čo znamená, že prieťahy v konaní sú spôsobené súdom“.

Právna zástupkyňa sťažovateľov bola 24. mája 2007 ústavným súdom vyzvaná na zaujatie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu. Podaním doručeným ústavnému súdu 31. mája 2007 právna zástupkyňa sťažovateľov vyjadrila nesúhlas s časťou vyjadrenia okresného súdu o „... rôznosti právnych názorov, s procesnou ekonómiou, nakoľko vec nie je skutkovo a ani právne zložitá, nie je dôležitá ani znalecké dokazovanie nakoľko znalec by len potvrdil zákon, čím by išlo len o ďalší zbytočný prieťah v konaní“. Ďalej konštatovala, že „Predseda Okresného súdu v Trnave a zákonný sudca v prejednávanej veci pripustili zbytočné prieťahy, ktoré odôvodnili s čakaním na právoplatnosť iných skutkovo totožných právnych sporoch...“, čo je podľa jej názoru „... v rozpore nielen so všeobecnými záväznými právnymi predpismi ale predovšetkým s Ústavou SR a takéto konanie zo strany zákonného sudcu je neprípustné nakoľko súdy sú nezávislé a nestranné a v prípade akéhokoľvek rozhodnutia vo veci samej príslušný právny predpis umožňuje vyjadriť svoj nesúhlas s rozhodnutím súdu podaním riadneho opravného prostriedku“.

Preto sťažovatelia trvajú na podanej sťažnosti v plnom rozsahu.

Z predloženej sťažnosti, ale najmä zo súvisiaceho spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že 12. decembra 2002 sťažovatelia podali bývalému okresnému súdu žalobu (spolu s prílohami) o splnenie povinnosti previesť byt v dome, ku ktorému majú uzatvorenú nájomnú zmluvu, do ich vlastníctva.

Iné úkony zo strany okresného súdu okrem informovania sa 19. apríla 2005 na vypracovanie znaleckého posudku v inej súvisiacej civilnej veci, ktorý bol doručený okresnému súdu 3. mája 2005, do predloženia spisového materiálu ústavnému súdu vo veci vykonané neboli.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania

postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v označenom konaní dochádza k porušovaniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovávanej veci.

Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd berie do úvahy, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že „súd bol celkovo nečinný a od podania žalobného návrhu neuskutočnil vo veci žiadne úkony“ (II. ÚS 4/03, II. ÚS 177/03, II. ÚS 244/03).

Ako zo sťažnosti, tak aj z vyžiadaného spisu okresného súdu vyplýva, že od 2. decembra 2002, keď bola vec pridelená zákonnému sudcovi, doteraz nebol vo veci vykonaný žiaden relevantný procesný úkon a nebolo nariadené ani jedno pojednávanie.

Uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu v § 100 ods. 1 OSP, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Postup okresného súdu predstavuje nečinnosť počas celého obdobia od podania žaloby, ktorý ústavný súd hodnotí ako porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Pretože ústavný súd zistil, že nečinnosťou okresného súdu došlo k porušeniu práv sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia v petite svojej sťažnosti žiadali aj o priznanie finančného zadostučinenia v sume 150 000 Sk pre každého z nich z dôvodov, že: „*U sťažovateľov spôsobuje nečinnosť Okresného súdu Trnava stav právnej neistoty, vzrastajúcu nechť k zákonom, ktoré garantujú ich práva a k akémukoľvek skloňovaniu slova spravodlivosť, resp. súdna moc.*“ Sťažovatelia zároveň dodali, že v ich prípade je právoplatné skončenie súdneho sporu veľmi dôležité, pretože v rámci neho sa má rozhodnúť o uložení povinnosti uzavrieť kúpnu zmluvu o prevode vlastníckeho práva k bytu a nebytovému priestoru v súlade so zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, II. ÚS 416/06).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistené zbytočné prieskany v konaní okresného súdu predmet sporu a povahu veci ústavný súd považoval priznanie sumy 40 000 Sk pre každého zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. M. K., ktoré si vyčíslila v sume 14 790 Sk.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách

advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za každý úkon odmenu pre každého sťažovateľa v sume po 2 970 Sk. Základná sadzba tarifnej odmeny bola však znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb (§ 13 ods. 3 vyhlášky), čo spolu s režijným paušálom (§ 16 ods. 3 vyhlášky) k tomuto úkonu v sume 178 Sk v prípade dvoch sťažovateľov predstavuje celkovú sumu 10 216 Sk.

Podanie právnej zástupkyne doručené ústavnému súdu 31. mája 2007 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie relevantné pre rozhodnutie vo veci samej a odmenu zaň nepriznal. Preto zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nálezu“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júna 2007